Våga fråga

Många som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck berättar att de inte har fått frågor om sin utsatthet i tillräckligt stor utsträckning. Om du misstänker att någon kan vara utsatt för denna form av våld och förtryck är det därför viktigt att ställa frågor för att därigenom kunna avgöra om personen är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Du behöver inte ha specialistkompetens om heder för att ställa dessa frågor. Det viktiga är att du lyssnar, och att du därefter vid behov, antingen hänvisar personen vidare eller att du rådgör med någon som har mer kunskap om heder. Det kan exempelvis vara ett resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi har gjort ett urval av frågor och delat in dessa i tre områden:

1. Generella för att kunna bedöma om ett barn eller ungdom lever med begränsningar av livsutrymme och av livsval som är typiska för hedersrelaterat våld och förtryck.
2. Frågor att ställa om man redan har kännedom om att ett barn eller ungdom ska resa utomlands.
3. Frågor för att bedöma om det behövs ta skyndsamma åtgärder.

För att bedöma om svaren på frågorna under avsnitt 1 kan indikera utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck i relation till vad som kan anses som ”normala” begränsningar i barnuppfostran kan du ta hjälp av följande frågeställningar:

- Går begränsningarna och måstena utöver dem som kan anses vara rimliga för barn i den aktuella åldersgruppen?
- Handlar begränsningarna och måstena om strikt definierade könsroller eller om begränsning av sexualitet?
- Visar begränsningarna och måstena att det är ett större kollektiv som bestämmer över saker som barnet borde få bestämma över själv eller ha ett större inflytande över?
- Är det flera personer som står bakom begränsningarna och måstena som barnet måste förhålla sig till?
- Motiveras begränsningarna och måstena av den/dem som satt upp dem med att det gäller att bevara ett gott rykte, att vara en bra flicka/kvinna eller en bra pojke/man?

Om svaren är ja på en eller flera av dessa frågeställningar finns det anledning att tro att det rör sig om hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Förslag på frågor att ställa

Begränsningar i vardagen och av livsval

- Får du klä dig som du vill?
- Är det några lektioner i skolan som dina föräldrar inte vill att du ska vara med på?
- Får du vara ute utan sällskap från någon i din familj? Till exempel gå hem från skolan själv?
- Får du göra saker som du tycker om på fritiden?
- Får du umgås med både killar och tjejer?
- Hur tror du att dina föräldrar skulle reagera om du berättar att du har en flickvän/ pojkvän?
- Hur tror du att dina föräldrar skulle reagera om du berättar att du var kär i någon av samma kön?
- Kontrollerar någon i din familj din mobiltelefon eller din dator, exempelvis läser sms eller mejl?
- Vem bestämmer i din familj?
- Har du och dina syskon samma förhållningsregler, eller gör dina föräldrar skillnad på vad dina systrar och bröder måste göra eller inte får göra?
- Måste du hålla koll på vad någon annan i din familj eller släkt gör?
- Är det viktigt för dina föräldrar att du anses vara en bra flicka/tjej eller bra pojke/kille?
- Är dina föräldrar oroliga för att du ska göra något som kan göra att er familj får ett dåligt rykte?
- Har dina föräldrar planer för din framtid som vuxen? Är det några av dessa planer som oroar dig?
- Tror du att du själv kommer att få bestämma vilken gymnasieutbildning du ska gå?
- Tror du att du själv kommer att få välja om du vill gifta dig, och i så fall med vem?
- Är det viktigt för dina föräldrar att du är oskuld innan du gifter dig?

Om oro inför en utlandsresa

- Till vilket land ska ni åka och har din familj någon anknytning dit?
- Ska hela familjen åka och hur länge ska ni vara borta?
- Var (ort) kommer ni att bo när ni är där och hur (hotell, släkting)?
- Är det någon särskild anledning till att ni ska resa? Är det något särskilt som ska firas?
- Varför söker du kontakt med mig just idag? Känner du dig orolig med anledning av resan?
- Är du rädd för att någon får veta att du sökt upp mig idag? Vad är du rädd för kan hända?
- Kommer du att ha kontakt med någon här hemma under tiden du är borta?
- Vet du hur du tar hjälp om något skulle hända under utlandsresan?

Frågor för att avgöra om situationen kräver brådskande åtgärder

- Varför söker du kontakt med mig just idag?
- Har du gjort något som du inte får? Eller har du gjort något som du tror att du inte får?
- Har någon hotat dig, gjort dig illa eller sagt kränkande saker?
- Har du en relation med en kille eller tjej som du tror att dina föräldrar inte skulle godkänna?
- Om ja, vad tror du skulle hända om dina föräldrar fick reda på att du har den här relationen?
- Är du gift eller bortlovad till någon?
- Om ja, är den personen bosatt i Sverige? Är det bestämt när ni ska gifta eller förlova er?
- En del tjejer som jag träffar har varit med om något som kallas för könsstympning eller omskärelse? Vet du vad det är?
- Vet du om någon flicka eller kvinna i din släkt varit med om könsstympning eller omskärelse?
- Är du rädd för att någon får veta att du sökt upp mig idag? Vad är du rädd för kan hända?
- Vet du vart du kan vända dig om något akut inträffar efter vårt samtal?